

б) Психологічна діагностика особистості студента. Так на практичних заняттях із виявлення особливостей особистості студента шляхом тестування, діагностичних методик, з'являється можливість самостійно визначити особливості психічних процесів, рівнів здібностей, мотивації, поведінкових особливостей. Особлива увага приділяється індивідуальним здібностям студентів. Адже саме шляхом виявлення і використання розвиненого виду здібностей, студент може проявити себе в певному виді діяльності [2].

Таким чином, ініціативність особистості впливає на перебудову системних і функціональних зв'язків освітнього процесу. Рушійним підставою його нового рівня є творча активність, що виявляється як індивідуальність, автономність, самостійність, ініціативність особистості – необхідна передумова будь-якої творчої активності, у тому числі і у науковому пошуку. Виявлення ініціативності на всіх стадіях освітнього процесу – це створення його нової форми, а тим самим оптимізація в певному напрямку.

Література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
2. Егоров В.В., Скибицкий Э.Г., Храпченков В.Г. Педагогика высшей школы: Учебное пособие. – Новосибирск: САФБД, 2008. – 260 с.
3. Муравьева Г.Е. Вопросы теории проектирования образовательных процессов / Г.Е. Муравьева // Пед. образование и наука. – 2002. – № 4. – С.14-21.
4. Хрестоматія з педагогіки вищої школи: Навчальний посібник / Укладачі: В.І. Лозова, А.В. Троцько, О.М. Іонова, С.Т. Золотухіна. За заг. ред. В.І. Лозової – Х.: Віровець А.П. «Апостроф», 2011. – 408 с.

Котова Ю.М.

Науковий керівник: доцент кафедри філософії і ППП

Чепурна В.О.

ДІЛОВА ГРА ЯК ФОРМА НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Сучасний стан системи вищої освіти в Україні потребує змін стратегії і тактики навчання, адекватних вимогам до особистості сучасного професіонала. Головними характеристиками випускника будь-якого освітнього закладу є його компетентність і мобільність. У зв'язку із цим акценти при вивченні навчальних дисциплін переносяться на сам процес пізнання, ефективність якого повністю залежить від пізнавальної активності самого студента. Проблема активізації пізнавальної діяльності студентів завжди була однією з найбільш актуальних у педагогічній теорії і практиці. У пошуках шляхів її вирішення педагоги освоювали різні методи навчання, нестандартні форми проведення занять, ділові та дидактичні ігри.

Вивченням цієї теми займалися такі автори В.Я. Платов, С.А. Шаронова, Г.С. Абрамов, В.А. Степанович[1].

Метою даної публікації є розгляд особливостей ділової гри в навчальному процесі вищої школи.

Порівняно недавно у педагогіці з'явився новий напрям досліджень – ігрова форма навчання, яка у сучасній вищій школі стає однією із провідних форм навчально-виховного процесу. Для сучасної освіти ігрові форми навчання важливі, перш за все, тим, що вони можуть ефективно активізувати навчальний процес.

Виділяють різні види ігор, які використовуються як у навчальних цілях, так і для вирішення реальних проблем – це навчальні, імітаційні, рольові, організаційно-діяльні, операційні, ділові, управлінські, військові, рутинні, інноваційні та ін. Вони не піддаються суворій класифікації. В.С. Дудченко відносить традиційні ділові та імітаційні ігри до рутинних, протиставляючи їх інноваційним за кількома критеріями. Чи не суперечить такому розподілу і запропонована Ю.М. Ємельяновим характеристика операційних ігор (до яких

він відносить ділові та управлінські) як такі, що мають сценарій із жорстким алгоритмом «правильності» і «неправильності» приймання рішення.

Ділова гра представляє собою форму діяльності в умовній обстановці, спрямована на відтворення змісту майбутньої професійної діяльності. У діловій грі за допомогою знакових засобів (мова, графік, таблиця, документ та ін.) Відтворюється предметний і соціальний зміст професійної діяльності, імітується поведінка учасників гри за заданими правилами, що відображає умови і динаміку реальної виробничої обстановки[3].

Ігри припускають проблемний характер навчання, так як виникають питання, на які потрібно дати відповідь, ситуації, в яких необхідно знайти шляхи вирішення, що в підсумку призводить до творчого пошуку.

У практиці вищої школи успішно застосовують так звані імітаційні ділові ігри. Створюючи в навчанні імітацію конкретних умов і динаміки виробництва, а також дій і відносин фахівців, ділова гра служить засобом розвитку теоретичного і практичного мислення, актуалізації, застосування і закріплення знань. Розвиток особистості фахівця в діловій грі обумовлено засвоєнням професійних дій і норм відносин учасників виробничого процесу. Методично правильно побудовані ділові ігри служать ефективним засобом навчання технології прийняття рішень.

Ділові ігри характеризуються такими ознаками:

- наявністю учасників гри (студентів), у яких спільне завдання – аналіз обстановки і прийняття рішень відповідно до призначеної кожному посади (ролі);
- наявністю керівника гри, який повинен видавати інформацію про обстановку, аналізувати рішення учасників гри і коригувати її;
- створенням певних умов для аналізу обстановки і прийняття рішень тими, хто навчається;
- створенням невизначеною, а в ряді випадків конфліктної ситуації;
- неможливістю повної формалізації ситуації;

- динамічністю зміни обстановки і наявністю зворотного зв'язку між попередніми рішеннями учасників гри і остаточними, пов'язаними зі зміною обстановки.

Основними компонентами ділової гри служать сценарій, ігрова обстановка і регламент. Сценарій включає характеристику ігрової ситуації (організації), правила гри і опис виробничої обстановки. У правилах фіксують склад і опис ролей які розігруються, а також матеріали, які регламентують діяльність гравців: методики, накази, посадові інструкції по кожній із ролей гри.

Поведінка учасників – основний інструмент гри. Дуже важливим є правильний вибір тимчасового режиму проведення гри, відтворення реальної обстановки.

Ділова гра як форма навчальної роботи в порівнянні з традиційною технологією навчання на практичних заняттях має багато переваг: студенти виявляють заavidну працездатність при вивченні програмного матеріалу, гра цікава і цікава студентам. Одне з важливих завдань під час проведення ділових ігор - звільнення їх учасників від рутинної обчислювальної роботи, що може бути досягнуто при використанні комп'ютерної техніки[5].

Ігрові заняття індивідуалізують процес навчання, що дає можливість кожному учаснику демонструвати свій власний потенціал, при цьому розширюється інтерес до обраної професії, що дозволяє найкращим чином адаптуватися до неї в реальній практиці. Змагальність у роботі, можливість порадитися, реалізувати і заповнити гострий дефіцит часу – всі ці ігрові елементи активізують навчальну діяльність студентів, формують інтерес до предмету.

Ділова гра одна з наочних форм навчання, яка своїми особливостями доповнює процес навчання у вищій школі та активізує самостійну роботу студента.

Література

1. Деловые игры: разработка, организация, проведение: Учебник / В.Я. Платов.-М.:ИПО Профиздат, 1991 – 191 с.
2. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 5-е видання, доповнене і перероблене / Н.Є. Мойсеюк. – К., 2007. – 656 с.
3. Емельянов Ю.Н. Активное социально-психологическое обучение / Ю.Н. Емельянов. - Ленинград. Изд-во Ленинградского университета . 1985. – 168 с
4. Полак Л. Б. Ділова гра як спосіб організації пізнавальної діяльності / Л.Б. Полак // Директор школи. – 2003. – 17 січня (№ 2) – С. 7-8.
5. Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах // Щербань П.М. : навч. посібник. – К.: Вища шк., 2004. – 207 с.
6. Эльконин Д. Б. Основная единица развернутой формы игровой деятельности. Социальная природа ролевой игры / Д. Б. Эльконин // Мир психологии. – 2004. – № 1. – С. 60-68.

Новікова Д.

Науковий керівник: старший викладач кафедри філософії і ППП

Сук О.Є.

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Процес розвитку людини і його становлення як особистості закономірний, генетично, фізіологічно, психологічно і педагогічно. Педагогічні закономірності формування особистості – це об'єктивно існуючі стійкі, повторювані, необхідні причинно-наслідкові зв'язки між педагогічними впливами та їх результатами: її освіченістю, вихованістю, освіченістю і розвиненістю, якісно відповідним цілям формування особистості у сучасному суспільстві. У зв'язку із цим не викликає сумнівів величезний формувальний потенціал освітнього закладу.

Особистість, яка формує потенціал освітнього закладу, пов'язана із чотирма групами впливів: